

De dagvlinders van de gemeente Linne

Linne ligt ongeveer 5 km ten zuiden van Roermond. De gemeente kent een grote variatie aan biotopen. De auteurs hielden vanaf de jaren zestig tot aan 1989 nauwkeurig hun vlinderwaarnemingen bij. Een overzicht.

**J. Hermans, H. Coumans en
R. Hulsbosch**

De gemeente Linne ligt in Midden-Limburg, ongeveer 5 km ten zuiden van Roermond. Het grondgebied van de gemeente heeft een oppervlakte van 13,15 km² (zie figuur 1). De bebouwde kom van Linne ligt op de laagterrasrand die de grens vormt tussen het huidige Maasdal en het landschap van de hogere zandgronden.

In dit artikel geven wij een overzicht van alle dagvlinderwaarnemingen verricht vanaf het einde van de jaren zestig tot en met 1989. Voordat wij nader ingaan op de dagvlinderwaarnemingen, is een korte beschrijving van de landschapstypen noodzakelijk.

HET UITERWAARDENLANDSCHAP

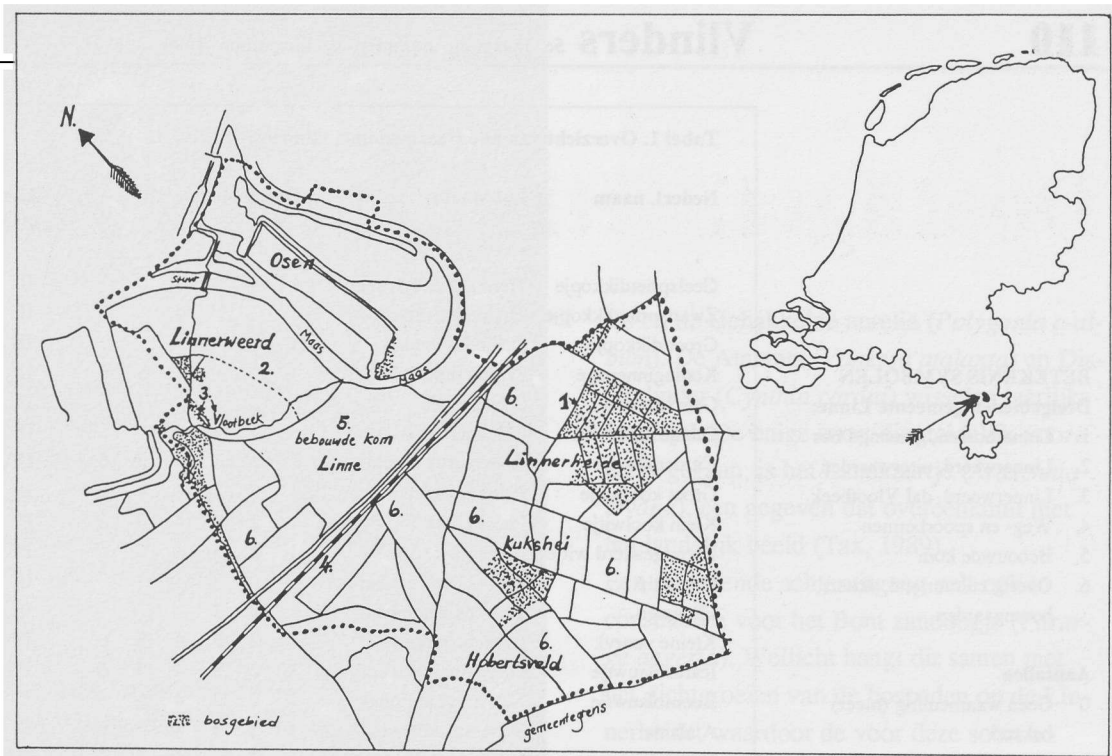
Het noordwestelijk deel van de gemeente Linne behoort tot het uiterwaardenlandschap van de Maas (zie figuur 1). In dit gebied, dat voornamelijk uit jonge rivierklei-afzettingen bestaat, onderscheiden we twee deelgebieden, namelijk Osen en de Linnerweerd.

De Linnerweerd is in Midden-Limburg momenteel het allerlaatste overgebleven uiterwaardenlandschap langs de Maas. De overige Maasuitwaarden zijn ten offer gevallen aan de grindwinning. Het gebied van de Linnerweerd is erg afwisselend. Deze afwisseling en variatie wordt in hoge mate bepaald door het vrijwel intacte dal van de Vlootbeek (figuur 2), de verlande oude Maasmeanders, de mooie lanen, die gedeeltelijk behoren tot de landgoederen Heysteren en Ravenburg en de reliëfrijke graslanden met restanten van oude heggen en struwelen.

Onder invloed van de natuurlijke factoren, zoals bodemtype, vochtigheid en reliëf en het kleinschalig gebruik door de mens, hebben zich in dit gebied op tal van plaatsen interessante plantengemeenschappen kunnen ontwikkelen (Hermans, 1981).

De Vlootbeek drukt een zwaar stempel op het landschap van de Linnerweerd.
Foto J. Hermans

Het reeds eerder genoemde gebied Osen dankt zijn huidige vorm aan de vroegere, toen nog kleinschalige ontgrindingen. Het meest waardevolle deel van Osen is de Maas-arm, direkt ten noorden van de stuw. Hier treft men nog prachtig ontwikkelde vegetaties aan met Muurpeper (*Sedum acre*), Wit vetkruid (*Sedum album*), Slangekruid (*Echium vulgare*), Zwarte toorts (*Verbascum nigrum*) en diverse komposieten. Ook komen er kalkminnende soorten voor, zoals Bosrank (*Clematis vitalba*) en Wilde marjolein (*Origanum vulgare*), die hier dankzij de kalkrijke kleiafzettingen goed gedijen.

HET LANDSCHAP VAN DE ZANDGRONDEN

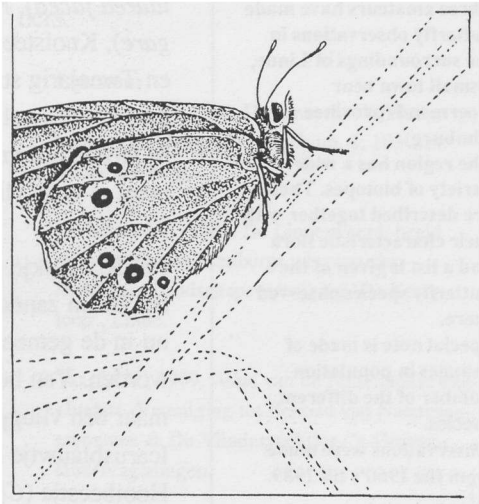
Het landschap ten oosten van Linne ligt tussen het Maas- en Roerdal en is bedekt met dekzand. Op sommige plaatsen hebben de dekzanden de leemrijkere oude Roerbeddingen overstoven. Op de topografische kaart wordt dit gebied aangeduid als Linnerheide. Het gehele gebied is echter in kultuur gebracht en de voormalige heidepercelen behoren al lang tot het verleden. Het grootste deel van dit gebied bestaat uit akkers en grasland. Door de gemeente Linne werd hier tussen 1935 en 1948 een gevarieerd bos aangelegd van ongeveer 65 ha (Hermans, 1972). Dit bos bestaat uit Beuk (*Fagus sylvatica*), Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), Zomereik (*Quercus robur*), Ruwe berk (*Betula pendula*) en enkele naaldboomsoorten. Het aan de Linnerheide grenzende gebied Kukshei be-

staat uit Grove dennenbos (*Pinus sylvestris*), in totaal zo'n 14 ha.

DE DAGVLINDERFAUNA

In tabel 1 zijn de dagvlinderwaarnemingen samengevat van voor en na 1980. Uit de tabel blijkt, dat in de gemeente Linne, evenals op vele plaatsen elders in Nederland, de dagvlinderfauna de laatste decennia behoorlijk is achteruit gegaan.

Zo was de Koninginnepage (*Papilio machaon*) aan het begin van de jaren zestig een vrij gewone verschijning. Elk jaar kon men toen wel een tiental rupsen vinden. Na 1980 wordt de Koninginnepage nog maar zelden

Het Koevinkje is, evenals het Bruin zandoogje zeer zeldzaam geworden in de gemeente Linne.

BETEKENIS SYMBOLEN
Deelgebieden gemeente Linne:
1. Linnerbossen, gemengd bos
2. Linnerweerd, uiterwaarden
3. Linnerweerd, dal Vlootbeek
4. Weg- en spoorbermen
5. Bebouwde kom
6. Overig cultuurland, akkers, boomgaarden

Aantallen
0 Geen waarneming (meer) bekend
I Slechts 1 exemplaar
II 2 - 10 exemplaren
III 11 - 50 exemplaren
IV 50 exemplaren

Status:
a. Sterk achteruit gegaan en/of waarschijnlijk verdwenen
b. Minder algemeen geworden
c. Gelijk gebleven; geen duidelijke voor- of achteruitgang
d. Vooruit gegaan

Tabel 1. Overzicht van alle waargenomen vlinders.

Nederl. naam	Lat. naam	Deelgebieden	Aantallen		Status
			t/m '80	'80-'90	
Geelsprietdikkopje	Thymelicus sylvestris	1 4	III	II	b
Zwartsprietdikkopje	Thymelicus lineola	1 4	III	II	b
Groot dikkopje	Ochlodes venata	1 2	III	II	b
Koninginnepage	Papilio machaon	5 6	III	II	a
Gele luzernevl.	Colias hyale	2 6	II	I	a
Oranje luzernevl.	Colias croceus	2	II	0	a
Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Groot koolwitje	Pieris brassicae	1 2 3 4 5 6	IV	III	b
Klein koolwitje	Pieris rapae	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Klein geaderd witje	Pieris napi	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Oranjetip	Anthocharis cardamines	2 3	II	II	c
Eikepage	Quercusia quercus	2 3	II	II	c
Kleine vuurvl.	Lycaena phlaeas	1 2 3 4 5 6	IV	III	b
Icarusblauwtje	Polyommatus icarus	1 2 3 4 5 6	IV	III	b
Boomblauwtje	Celastrina argiolus	1 2 3 4 5 6	II	II	c
Atalanta	Vanessa atalanta	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Distelvlinder	Cynthia cardui	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Kleine vos	Aglais urticae	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Dagpauwoog	Inachis io	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Geh. aurelia	Polygonia c-album	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Landkaartje	Araschnia levana	1 2 3 4 5 6	II	IV	d
Keizersmantel	Argynnis paphia	2	I	0	a
Kleine ijsvogelvl.	Ladoga camilla	1	II	0	a
Bont zandoogje	Pararge aegeria	1 3	III	II	a
Argusvlinder	Lasiommata megera	1 3 4 5	III	III	c
Koevinkje	Aphantopus hyperantus	1 3 4	III	II	a
Hooibeestje	Coenonympha pamphilus	1 2 3 4 5 6	IV	IV	c
Bruin zandoogje	Maniola jurtina	1 4	III	II	a

gezien. Gericht zoeken levert in gunstige ja-
ren hooguit 1 tot 3 rupsen op.
Dramatisch is de achteruitgang van de dag-
vlinders die kenmerkend zijn voor de graslan-
den. Hun achteruitgang hangt vooral samen
met het veranderde landgebruik, waarin de
geïntensiverende landbouw de hoofdrol
speelt. De prachtige glanshaverhooilanden
langs de Maas met onder andere Beemd-
kroon (*Knautia arvensis*), Knoopkruid (*Cen-
taurea jacea*), Margriet (*Leucanthemum vul-
gare*), Knolsteenbreek (*Saxifraga granulata*)
en Tweejarig streepzaad (*Crepis biennis*) ver-
dwenen vrijwel overal. Ze werden omgezet
in produktief grasland, waar geen plaats
meer is voor vlinders.

Het Koevinkje (*Aphantopus hyperantus*) en
het Bruin zandoogje (*Maniola jurtina*) zijn
nu in de gemeente Linne zeer zeldzaam ge-
worden. Van beide soorten is na 1980 nog
maar één vliegplaats bekend. Ook het
Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*), het
Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*), de

Kleine vuurvlinder (*Lycaena phlaeas*) en de
diverse dikkopjes zijn achteruit gegaan.

Onder de trekvlinders zijn met name de bei-
de Luzernevlinders (*Colias hyale* en *Colias
croceus*) zo goed als verdwenen. Voor 1980
kon men beide soorten jaarlijks in wisselen-

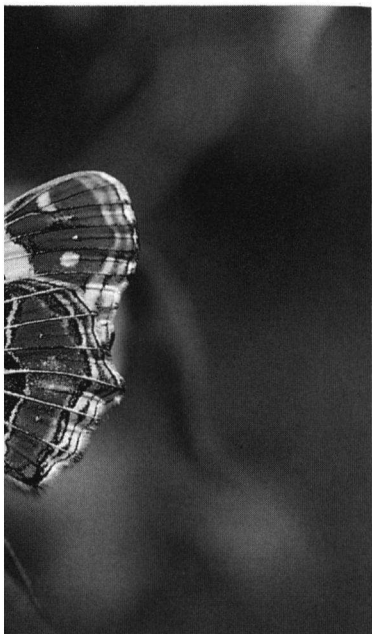
SUMMARY

Three amateurs have made
butterfly observations in
the surroundings of Linne,
a small town near
Roermond (province
Limburg).
The region has a wide
variety of biotopes. These
are described together with
their characteristic flora
and a list is given of the
butterfly species observed
there.
Special note is made of
changes in population
number of the different
species.
Observations were made
from the 1960's till 1989.

Knoopkruid, een aantrekkelijke plant voor vlinders, die vroeger nog veelvuldig voorkwam.
Foto Kars Veling

Het Landkaartje is de enige soort die in aantal is vooruitgegaan.
Foto Henkjan Kievit

de aantallen waarnemen langs de Maas, waar ze vooral fourageerden op distel- en klaversoorten. Erg in trek waren op de hogere zandgronden de Inkarnaatklaverveldjes (*Trifolium incarnatum*), die hier werden aangelegd voor onder andere de groenbemsing. Ook andere vlinders profiteerden van deze nektarweitjes. Halverwege de jaren zeventig verdwenen alle klaverperceeltjes door de grootschalige landbouw.

Tot de lokaal in Linne voorkomende dagvlinders rekenen wij de Oranjetip (*Anthocharis cardamines*) en de Eikepage (*Quercusia quercus*). Beide soorten komen in de gemeente Linne alleen voor in de Linnerweerd.

De witjes bleven min of meer gelijk in aantal. Het Groot koolwitje (*Pieris brassicae*) is echter in de gemeente Linne wel enigszins achteruit gegaan, mogelijk door het gebruik van bestrijdingsmiddelen. De Citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*) en het Boomblauwtje (*Celastrina argiolus*) zijn in aantal gelijk gebleven. Dit geldt ook voor de Kleine vos (*Aglais urticae*), de Dagpauwoog (*Inachis*

io) en de Gehakkelde aurelia (*Polygonia c-album*). De Atalanta (*Vanessa atalanta*) en Distelvlinder (*Cynthia cardui*) wisselen jaarlijks in aantal. De enige soort die duidelijk vooruit is gegaan, is het Landkaartje (*Araschnia levana*), een gegeven dat overeenkomt met het landelijk beeld (Tax, 1989).

Een opvallende achteruitgang valt ook te constateren voor het Bont zandooie (*Pararge aegeria*). Wellicht hangt dit samen met het dichtgroeien van de bospaden op de Linnerheide, waardoor de voor deze soort zo noodzakelijke lichtplekken praktisch ontbreken.

TOEKOMST

De gemeente besteedt de laatste jaren op ons verzoek meer aandacht aan vlinders. Zo zijn er op diverse plaatsen in de plantsoenen Vlinderstruiken (*Buddleia davidii*) aangeplant. In 1988 heeft de gemeente besloten op een tweetal plaatsen in Linne de akkerflora weer meer kansen te geven. Zo bloeien er nu in juni weer Bolderik (*Agrostemma githago*), klaprozen (*Papaver rhoeas*, *P. dubium* en *P. argemone*), Korenbloem (*Centaurea cyanus*), Echte kamille (*Matricaria recutita*) en diverse cruciferen temidden van de nieuwbouwwijken. Ook de vlinders hebben deze bloemrijke plekken al ontdekt.

Wij hopen dat het, na de uitgevoerde herindelings in Midden-Limburg, in Linne mogelijk blijft om iets extra's te doen voor de dagvlinders.

Literatuur

Hermans, J.T., 1972. De Linnerheide. Heemkunde Vereniging Roerstreek no. 4; 103-114. St. Odilienberg.

Hermans, J.T., 1981. De Linnerweerd, beeld van een Midden-Limburgs uiterwaarden-landschap. Landschapsvereniging 'De Kringloop', Linne.

Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten & De Vlinderstichting. 's-Gravenland/Wageningen.

